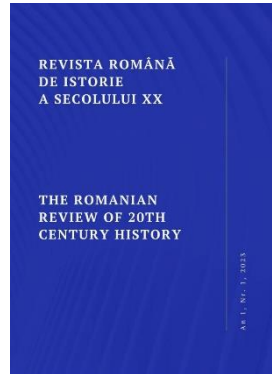

Revista română de istorie a
secolului XX
•
The Romanian Review of 20th
Century History

No. 1/2023

Extract from `Recenzii și note bibliografice` section of no.1/2023 issue

URL: <https://revista.cis20.ro/rrisxx-1-2023/>

Published under the aegis of the [Centre for 20th century history](#), Faculty of History,
"Alexandru Ioan Cuza University" of Iași

Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2023
ISSN 3008 – 5071

conferred him the title of Doctor Honoris Causa of the Bulgarian Academy of Sciences. The bibliography of Francesco Guida's works between 1974 and 2021 is published at the end of the volume, structured into monographs, edited editions and articles.

I first met Professor Francesco Guida in 2012, in Rome. Since then, I have had the opportunity to see him at various conferences and congresses in Venice, Sofia, Cluj-Napoca, Iași and Rome, observing him as a good orator, an excellent connoisseur of the Romanian language and Romanian history, recognized on an European level. Presenting this volume in a journal dedicated to the 20th century is a small tribute in honor of the historian Francesco Guida.

Adrian-Bogdan CEOBANU*

Armand Goșu, Alexandru Gussi (coord.), *Democrația sub asediu. România în context regional*, București, Editura Corint, 2019, 384 p.

Lucrarea de față este coordonată de doi specialiști recunoscuți din domeniul relațiilor internaționale și științelor politice. Armand Goșu și-a susținut doctoratul în istoria Rusiei, în anul 1998, la Universitatea din Moscova, predând, începând cu anul 2004, cursul de istoria politică și diplomatică a Rusiei și URSS la Universitatea din București. Din 2017, este cercetător asociat la Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik din Berlin, domeniile sale de interes vizând politica internă și externă a Federației Ruse, evoluțiile politice și diplomatice în spațiul ex-sovietic, istoria politică a URSS dar și relațiile româno-sovietice/ruse. A publicat de-a lungul timpului mai multe volume despre lumea rusă, fiind unul dintre cei mai reputeți cunoscători ai subiectului din spațiul românesc, periodic scriind articole despre politica internă și externă a Rusiei inclusiv în presa scrisă. Cel de-al doilea coordonator al lucrării, Alexandru Gussi, este, din 2007, doctor în științe politice al Institutului de Științe Politice din Paris, rezultatele cercetărilor sale văzând lumina tiparului la Editura Harmattan din Paris în anul 2011, sub titlul *La Roumanie face a son passe communiste. Mémoires et cultures politiques*.

* Associate professor, "Alexandru Ioan Cuza University of Iași", Romania.

Începând cu anul 2001 predă la Universitatea București, în cadrul Facultății de Științe Politice.

Lucrarea *Democrația sub asediu. România în context regional* reprezintă un volum colectiv al unor specialiști din domeniul politicii internaționale, care au problematizat o mare diversitate de teme și spații geopolitice, din perspectivă istorică și politologică: Alexandru Gussi, *România post-aderare: fragilitatea regimului politic și uitarea democratizării*, Igor Munteanu, *Democrația ghilotinată de oligarhi*, Mihai Maci, *Tranziția către tranziție*, Stefano Bottoni, *Viktor Orban și iliberalismul ca sistem de putere*, Octavian Manea, *Ungaria și proiectul democrației iliberale*, Dragoș C. Mateescu, *Turcia de la democrație tutelată la regim autoritar personal*, Armand Goșu, *Rusia – iluzia democrației*.

Autorii au încercat să scoată la iveală evoluțiile regimurilor politice din diverse state, cum ar fi Turcia, Ungaria, Rusia, Republica Moldova, dar și România, pentru a arăta cât de importantă este cunoașterea unor evenimente din istorie care și-au lăsat amprenta asupra prezentului pe care îl trăim astăzi. De asemenea, textele incluse în acest volum cuprind principalele momente din istoria regională în care se află România, începând cu finalul Războiului Rece. Perioada de după prăbușirea regimurilor comuniste stârnește în continuare un interes deosebit în rândurile intelectualilor care încearcă să aducă noi contribuții și să propună noi interpretări referitoare la acest subiect. În opinia mea, volumul cuprinde studii despre evenimente recente care, inevitabil, sunt susținute pe alocuri de intervenții afective. Prin urmare, unele analize din volum împrumută abordări din registrul memorial, evenimentele având privilegiul unei perspective și din postura unor martori.

Volumul de față cuprinde șapte articole. Textele sunt aranjate astfel încât să ofere cititorilor un parcurs intelectual accesibil, din trecutul dominant până la nivelul anului 2019. Temele expuse și analizate în aceste articole ridică o serie de întrebări asupra unor state dificil de înțeles sau cu un parcurs mai puțin predictibil, ca Rusia, Ungaria, Turcia sau Republica Moldova. De asemenea, este analizată și politica externă a României, în special perioada integrării în NATO și Uniunea Europeană. Odată cu aderarea statului român la aceste organizații noile oportunități de dezvoltare au venit la pachet cu riscurile și provocările inerente.

România trebuia să facă față nu numai amenințărilor directe asupra statului său, ci să participe activ la probleme internaționale.

Cartea de față are un *Cuvânt înainte* scris de către coordonatorii volumului, unde este prezentată motivația care a stat la baza elaborării volumului și o listă în care ne sunt înfățișați pe scurt autorii. Imboldul principal a fost nevoia de a analiza supra-informațiile care circulă în spațiul românesc și nu numai, care fac interpretarea istoriei și mai dificilă decât este de fapt. Așadar, din cauza abundenței de știri și comentarii (evident unele fiind eronate), o parte însemnată de populație nu reușește să înțeleagă ceea ce se întâmplă cu adevărat în statul lor și cum unele evenimente din trecut pot fi resimțite în prezent. Totodată, în *Cuvântul înainte*, autorii au făcut un apel către intelectuali, în special istorici și politologi, cu scopul de a aduce noi contribuții pentru publicul larg, în ceea ce privește cunoașterea unor factori importanți (regimuri politice, lideri politici), care astfel marchează mersul evoluției politice în diverse țări, inclusiv în România.

Articole sunt solid documentate, clar scrise și metodologic bine construite, ridicând o serie de probleme legate de perioada complexă care a urmat căderii regimurilor comuniste, numită inspirat „de-democratizare”. Fiecare autor a încercat să completeze informațiile deja cunoscute și să formuleze diverse ipoteze, mai mult sau mai puțin plauzibile, despre democratizarea la nivel regional. Altfel spus, autorii oferă o perspectivă complementară.

În ceea ce privește România, aderarea la NATO și Uniunea Europeană a reprezentat un pas important care i-a oferit statului român garanții certe de securitate și de stabilitate. Acest lucru nu înseamnă însă că România a primit automat și o asigurare în privința regimul politic. Odată cu integrarea statului român în cadrul unor organizații internaționale democratice a apărut o percepție falsă că România a devenit în mod automat democratică. Situația reală a fost însă diferită, România începând să se orienteze, cu pași mici, spre valorile europene. Profesorul Gussi a încercat să reconstituie, din unghi politic, drumul pe care l-a parcurs România spre democratizare, începând cu anii '90 ai secolului trecut, aderarea la UE reprezentând un „triplu test” pentru statul român. Primul test s-a referit la clasa politică, al doilea la structura instituțională a statului, iar al treilea a vizat societatea. Chiar dacă

România a fost acceptată în Uniunea Europeană, ea mai avea nevoie de timp pentru a se putea cu adevărat integra într-o nouă arhitectură supra-statală. Reacția publicului român în ceea ce privea aderarea la UE a fost una de șoc, deoarece „statul român fusese mult timp o cutie neagră pentru majoritatea românilor” (p. 46). În opinia autorului, starea regimului politic actual din România reprezintă efectul unei ieșiri lente din comunism și a depășirii cu greutate a urmărilor sale. Totodată, o problemă majoră pentru statul român în perioada post-comunistă a fost cea legată de corupția generalizată.

Fostul diplomat Igor Munteanu a dedicat o analiză solidă situației din Republica Moldova, tânărul stat format în 1991, în urma dispariției Uniunii Sovietice, având de suferit din mai multe puncte de vedere. În primul rând, Republica Moldova a trecut printr-o perioadă de tranziție extrem de dificilă din cauza unor conflicte înghețate pe teritoriul său, dar și din cauza existenței unei oligarhii politico-financiare prezente în fruntea statului. Situația Republicii Moldova este strâns legată de implicațiile ruse în treburile interne ale statului, Federația Rusă considerându-se protectoarea fostelor țări sovietice, iar implicarea sa în unele chestiuni interne fiind văzută ca un lucru normal. Conform autorului, Rusia încearcă să prevină pentru spațiul ex-sovietic o apropiere de Occident, dar și eventuale mișcări politice cu caracter democratic. Ceea ce se întâmplă în Republica Moldova reprezintă o contopire între „curentul de contestare a modelului democratic de către caste și grupuri organizate de cleptocrați și persistența unor adânci slăbiciuni existente în construcția statului” (p. 95).

În volum, un rol privilegiat i-a revenit Ungariei, întrucât acestui stat i s-au dedicat două articole, autori fiind istoricul italian Stefano Bottoni și politologul Octavian Manea. În ultimele decenii, problema țărilor din sud-estul Europei se resimte tot mai acut. Deși unii istorici menționează criza Europei de est ca fiind rezolvată odată cu integrarea țărilor din această regiune în Uniunea Europeană, problema sud-estului Europei rămâne în continuare vie. Ungaria, alături de Polonia și Republica Cehă, au reușit relativ cu succes să treacă de perioada de tranziție de la comunism la democrație (p. 157). Cu toate acestea, statul ungar mai are de depus eforturi solide pentru a fi o parte integrantă din sistemul drepturilor democratice occidentale. Deși Ungaria face parte din

UE, ea încearcă constant să se îndepărteze de valorile Occidentului, asumându-și o viziune particulară asupra propriului regim politic, declarând că nu se înstrăinează de doctrinele europene, dar nici nu le consideră primordiale.

Un alt actor important în ziua de azi este Turcia, aceasta aflându-se într-o situație de vulnerabilitate, regimul politic turc fiind unul dificil de înțeles pentru europeni. În primul rând, există o problemă legată de minorități, de exemplu Turcia îi recunoaște doar pe creștini și evrei ca fiind minoritari, pe când ceilalți (non sunni hanefi) nici măcar nu beneficiază de acest statut. Populația non sunni hanefi este nevoită să suporte discriminări și chiar violențe din partea majoritarilor (aceste acțiuni sunt foarte rar pedepsite prin lege). Turcia pretinde o integrare în UE, dar statul turc rămâne în continuare un spațiu politic influențat de un sistem „etativist” precum și de ambiția hegemoniei asupra spațiului arab.

Ultimul articol este dedicat sistemului politic al Rusiei, Armand Goșu dezvoltând modul în care statul rus încearcă să înfășoare propagandistic acțiunile sale, prezentându-le într-o manieră pozitivă. Deși sunt cunoscute capcanele și practicile pe care le folosesc liderii de la Kremlin, factorii decizionali de la Moscova încă sunt convinși că reușesc să creeze iluzia unei Mari Puteri democratice. „În Rusia de astăzi scena se schimbă tot timpul: țara este dictatură dimineața, democrație la prânz, oligarhie la cină, în timp ce, în culise, companiile petroliere sunt naționalizate, ziaristii omorâți, miliarde de dolari sifonate în străinătate...” (p. 372).

Volumul de față este important deoarece propune analize secvențiale ale evoluțiilor geopolitice din proximitatea României, cu impact direct asupra evoluțiilor politice ale regimului de la București. Avem o imagine coerentă asupra regimului politic, a nevoilor de securitate și a crizelor interne și externe cu care se confruntă statul român, ungar, turc, rus și cel al Republicii Moldova.

Maria CERNIȘ*

* Doctorandă a Facultății de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.